DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

ICTERO.

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS,

DE

ICTERO.

QUAM
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S. T. P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;
PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;
Eruditorum examini subjicit

GULIELMUS BRIGGS,
ANGLUS,
Soc. Reg. Phys. Sod. Hon.

Quam varia, quam multiplex Icteri idea! BOERH.

Ad diem 24 Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.
M,DCC,XCI.

BOLD FLEETWOOD HESKETH,

ARMIGERO,

DE ROSSALL,

In comitatu Lancaſter,

Amico ſuo plurimum colendo;

Nec non,

ALLAN CHAMBRE,

ARMIGERO,

DE KENDAL,

Cognato ſuo dilecto,

Haſce ſtudiorum primitias,

Summae obſervantiae teſtimonium,

Sacras eſſe voluit

AUCTOR.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ICTERO.

QUOTIES homines tentat icterus, nemini ignotum. Eum adesse testantur, "flavedo cutis et oculorum, faeces albidae, urina obscure rubra, immissa colore luteo tingens *."

Annorum numero vel temperamento cuivis hic parum videtur proprius, utpote infantes tenerrimos et aetate provectissimos interdum adoriens; sed, auctore Van Swieten, "in juniore aetate "rarius

* Vid. Cullen Synopsin, Genus xci.

" rarius occurrit, adultos et in ſenium jam ver-
" gentes frequentius corripit; et praecipue qui-
" dem illos qui diuturno moerore afflicti, vel et
" memores iras diu noctuque ſub pectore ver-
" ſant."

Notas in definitione recenſitas plerumque praecedunt languor univerſalis, oppreſſio quaedam ad ſcrobiculum cordis, animi dejectio, hyponchondrii dextri tenſio et dolor, cutis pruritus et ariditas, et haud infrequenter aegre perficitur reſpiratio; nec raro pyrexiae ſigna, ſcilicet horror, dein calor, pulſuſque intentio, acceſſionem comitantur; neque enimvero diu integrae reſtant canalis alimentarii functiones; ſitis moleſta interdum adeſt; imprimis autem nauſea vel vomitus ſaepius urgere notatur; facultas concoquendi imminuitur, et copiâ acoris crebro gravantur aegroti; alvus plerumque adſtricta evadit, aliquando tamen, licet rarius, diarrhoea per totum morbi decurſum obtinuit.

Die uno vel altero ab aggreſſione, tunica oculorum albuginea, et paulo poſtea tum ungues, tum cutis tota, plus minuſve flaveſcunt. Urina reddita, maximâ ex parte, aliquid craſſi et ſubnigri deponit, et lintea alba immiſſa colore luteo tingit; faeces alvinae, colore ac odore pariter privatae, ſpeciem ſubalbidam, et quaſi argillaceam, aſſumunt; in ictero autem, a quibuſdam cauſis pendente, multo praeter ſolitum flaviores evadunt.

Poſt paucos dies, aliquando ocyus aliquando vero ſerius, urinae, oculorum, et cutis flavedo, in nonnullis ſenſim evaneſcit; faeces colorem et odorem proprium recipiunt, atque ita feliciter terminatur morbus.

In aliis autem exemplis, temporis exinde ſpatio incerto, tota haec malorum ſeries eodem ordine redit; et cum plures hujuſmodi invaſiones paſſi fuerint aegri, manet perpetuus icterus, ſubinde quidem ingraveſcens; ſed ſymp-

tomata

tomata minus valida invasiones singulas comitantur; flavedo per universum corpus diffunditur; nec tantum urina, sed reliquae quotquot secretiones, lacte solummodo excepto, tela cellulosa quoque, ossa, et, auctore Valsalva, cerebri ipsius medulla, eandem flavedinem participant; atque, siqua Hoffmann vel Sydenham fides sit adhibenda, lutea videntur omnia. Signa autem duo novissima minus crebro advenire, sine dubio fatendum; Morgagni enim accuratus atque peritus de illo dicit: "Et rursus cum similis pos-
"tea oblata esset occasio, etsi in lateralibus ven-
"triculis paucam, quae inerat, aquam subfla-
"vam conspexi, plexusque choroides ad eum
"colorem nonnihil vergentes, et pinealem glan-
"dulam ipsam breviorem alioquin et minus
"mollem, et cui ad basin anterius pauxillum
"adhaerebat, non arenosae, nec flavae, sed al-
"bae substantiae; versus summum autem quid-
"piam intus inerat quasi sanguinis vasisve san-
"guiferi; etsi, inquam, eam glandulam vidi, ex

" ſuo cinereo colore inclinantem ad ſubflavum " obſoletum; reliqua tamen, nam perſecui, om- " nia nativum ſervabant, ut quicquid medullare " eſſet offenderim candidiſſimum."

Et Profeſſor noſter Gregory, licet ei contigiſ- ſet, ut pluribus ictero laborantibus medicinam faceret, attamen ſe hoc noviſſimum vix ſemel vidiſſe fatetur.

Denique, ni morbus antea levatus fuerit, cu- tis tandem fere nigreſcit; vires dilabuntur; pe- des primum, deinceps totum corpus, oedemate afficiuntur, et demum hydropici pereunt aegri.

Nunc eo deventum, ut cauſam proximam in- veſtigare conemur.

CAUSA PROXIMA.

Hanc a bile quodammodo pendere, apud omnes consentitur, et ejus excretionem impeditam ad icterum inducendum valere, ita aperte constat, ut, si ad hoc comprobandum tempus tererem, nil nisi poma Alcinoo darem. Aliam vero, quâ eadem quoque effecta darentur, (secretionem nempe obstructam), rationem proposuerunt, nec parvi nominis auctores, apud quos recensendi Boerhaave et Morgagni. Fundamento autem adeo nulli nititur haecce theoria, ut hodie dierum fortasse vix operae pretium haberetur, si huic refellendae multum impenderem curae.

Omnes liquores e sanguine secernendos, sub formâ propriâ in eo ante existere, quam glandulas secernentes attigissent, sine dubio crediderunt

derunt hujus opinionis fautores. Morgagni enim dicit, "Eſt alius praeterea vel notior modus "quo bilis materia in ſanguine augeatur, ut ſi, "ex eâ quae ineſt, parum vel nihil ſeparetur, "ſive ob aliquod ſanguinis ipſius, aut intimi ſe-"cernentis organi vitium, ſive ob complurium "hepatici ductus ramorum, aut ejus ipſius trun-"ci, aut communis impeditam viam."

Si autem ſic ſe res haberet, et ſi bilis, propriâ formâ, ſanguini ineſſet, quoſdam ſuos effectus, plus minus ſemper praeſtaret; hoc vero minime factum. Sed, quod hanc opinionem ex toto refellit, exinde oritur, quod ſanguis, e venâ portarum ipſâ emiſſus, ubi ſane maxime abundare deberet, bilis exiſtentis ne unum quidem ſignum manifeſtare notatur. Praeterea, etiamſi haud pauca adducenda ſint, ubi hepar durum comitatus eſt, icterus, (quem excretioni, quam ſecretioni impeditae, magis adſcribendum, infra comprobare conabor), attamen nec alia deſunt exempla, in quibus hepatis ſtructura adeo peni-

tus erat deleta, ut bilis ſecretio vel omnino nulla, vel admodum parca, ex neceſſitate evaſiſſet; nullis tamen icteri indiciis ſeſe oſtendentibus. Ex quibus omnibus, bilis ſecretionem imminutam, ictero inducendo, haudquaquam eſſe parem, certiſſime inferre licebit.

Sunt qui credunt, bilem majore quam ſolita copia in inteſtina delatam, partim per vaſa reſorberi, adeoque ſanguini commiſtam, arquatos reddere, poſſe; neque enimvero, me judicante, aliquid vetat quin hujuſmodi excretio aucta, cauſa proxima interdum habeatur, et eo magis, quod, quibuſdam poſt emetici vel cathartici fortioris operationem, ſuperveniſſe icterum, teſtantur Hoffman et M'Lurg.

Licet vero huic opinioni in totum concedamus, attamen, ejuſmodi caſus rarius occurrere, imo etiam, hos medicorum attentione vix unquam egere, nemini negandum; et icterum, a bilis excretione quovis modo impedita, ipſaque

dein

dein in ſanguinem circumeuntem reſorptâ, ſemper fere pendere agnoſcendum eſt.

Nunc reſtat, ut, quae in ſanguinem bili pateat via, inveſtigemus; neque enim de hâc, ut de tot aliis phyſiologiae partibus, inter medicos conventum eſt.

Nonnulli per poros biliarios in venam cavam regurgitare; alii autem, vaſis lymphaticis quibus tum ductus tum cyſtis fellea ita copioſe inſtruuntur, bilem abſorberi, et per ea et ductum thoracicum in ſanguinem revehi, opinantur. Qui ſententiam illam tuentur, injectiones per hos poros in venam cavam tranſire, affirmant. Illuſtriſſimus Haller dicit, "Altera certiſſima anaſtomoſis eſt "ex ductibus biliariis in venam cavam, quam "clariſſimi ante me viri viderunt, et mea expe- "rimenta confirmant, uti viciſſim ex vena cava "mercurius in porum biliarium tranſit, aut "gluten, ut vidi piſcium, aut aqua." "Id

" iter etiam morbi demonſtrant, cum bilis ipſa " in ſanguinem frequenter redeat, quam oſtendemus amarore integro, flavo tinctorio per " univerſum corpus dominari."

Injectiones quidem in venam cavam impulſas fuiſſe, inficias ibit nemo; attamen maximâ vi ad hoc efficiendum opus eſſe, afferit ipſe Monro. Hic admodum illuſtris Halleri experimento, omni curâ ſaepius reiterato, ceram non modo in venam cavam, ſed venam portarum quoque, intraſſe; imo etiam, ſi minus violenter injectionem urgeret, hanc ceram cepiſſe, illam vero omnino vacuam, conſtanter invenit; adeoque Halleri injectionem venam portarum ſemper prius penetraſſe, quam ad venam cavam devenerit, ei multo veriſimilius viſum eſt. Si vero, ſanguinis circuitu jam ſuſpenſo, vix tandem propellantur injectiones, quo modo bilis regurgitans, vivo adhuc animali, non modo ad reſiſtentiam ſupradictam, ſed etiam circuitu multum adauctam, ſuperandam,

ſuperandam, valeat, equidem omnino ignoro. Praeterea, antequam aliquid hujuſmodi effici poſſit, ſanguinis venae portarum circuitus, ſimulque bilis ſecretio, neceſſario interpelli viderentur. Quid autem argumenta? quum ad experimenta luculentiſſima, omnique fide digna, decurrere liceat.

Monro noſter, ductu choledocho ligato, plura animalia arquata reddidit, et etiamſi in horum quibuſdam bilis ea accumulata eſſet quantitas, quae ductum diſtendit donec policem caperet; veruntamen nihilo facilius, veſiculam felleam comprimendo, bilem in venam cavam impellere potuit. Vel etiam, ſi vim comprimentem diutius adhibere perſeveraret, veſiculam aut ductus prius diſrupit, quam bilis vel guttulam in ſanguinem urgere poſſet.

Tali nititur fundamento regurgitationis doctrina: Ad alteram opinionem ſuffulciendam,

reſtat

reſtat (ſi iterum Monro citare liceat) ut aliud experimentum adducamus, quod omnem dubitationem penitus dirimere videtur. Is enim, jecoribus plurium animalium patefactis, ductum cujuſque ligavit, quo tempore, ita non intumuerunt vaſa lymphatica, ut aciem ex toto fugerunt; ſed, paucis exinde diebus, abdomine iterum aperto, haec vaſa, per totam hepatis et veſicae felleae ſuperficiem numeroſiſſima, liquore flavo turgebant, qui per inciſionem detractus, omnia bilis indicia, tum quod ad ſaporem, tum quod ad colorem, oſtendebant.

CAUSÆ REMOTÆ.

Hae in praediſponentes, ſive quae corpus morbo opportunum reddunt, et occaſionales, quae in corpore jam proclivi morbum excitant, dividendae; et quo illarum actionis melius intelligatur

telligatur ratio, haud inepte forſan prius citabimus cauſas quae morbum ipſum inducere ſolent.

CAUSÆ OCCASIONALES.

Quoniam, ut ſupra dixi, cuivis obſtaculo, bilem in inteſtina deſcendentem impedienti, maximâ ex parte, tribuenda aurigo, cauſas excitantes admodum multifarias evaſuras, luculentiſſime patebit. Imprimis ergo, aliquid vitii ductui ipſi inhaerens, nimirum "ductus communis ad "capillarem anguſtiam redactus, aut inſtar "chordae ſolidae coarctatus," auctore Morgagni, inter cauſas, licet rariores, recenſendi. Huc quoque referenda ductus choledochi conſtrictio ſpaſtica, quae, ſi unquam contingat, cauſa excitans haberi non nequit. Hanc autem exiſtere minime adeo aperte conſtat, quin de eâ adhuc pluribus injectus ſit ſcrupulus. Etiamſi

enim

enim desiderandus ille Cullen admittere, alii tamen eruditissimi hanc repudiare voluerunt: Nec inter tantos viros tironi adimendae lites.

Illius opinionis fautores hoc modo argumentantur; quamvis, aiunt hi, structura ductuum muscularis demonstrari nequeat, attamen nil contrarii exinde inferri debet; quisnam enim fibras musculares in tubulis seminiferis, vasis lymphaticis, vel oculi iride, unquam cernere potuit? nemo tamen eas ibi existere dubitat. Atque enimvero, ductum vi quâdam musculari gaudere, perspicue constat; nam quomodo aliter exponendus bilis ex ductu communi in vesiculam ascensus? His rite perpensis, quid prohibet quin spasmus, huic ductui subiens, icterum inducat? Et nonne hoc admodum verisimile redditur, quoniam aliquos, post magnam animi perturbationem, subito corripere notatus fuit icterus? Et nonne, quod opium hisce saepius profuit, idem indicare videtur?

His

His autem ut reſpondeatur, adducunt alii, quod, licet fibris muſcularibus non omnino careant, attamen his ita parcis ductus biliarii inſtruantur, ut tantâ vi contractionis, quantâ ad bilis tranſitum impediendum opus ſit, vix ac ne vix quidem pollere poſſint; ureteribus enim, licet multo magis muſculoſis, ſpaſmus ſubiens, urinae ſuppreſſionem efficere nunquam fere obſervatur.

Et quod ad icterum ex animi pathematis ortum, alii ſunt modi, quam ſpaſmus ductui illatus, quibus iidem praeſtentur effectus.

1*mo*, Quam ſpaſmis obnoxius totus ſit canalis alimentarius, et, quantum ad eos excitandos valeant affectus animi, omnibus innotuit; cujus vero exemplum habenda eſt hyſteria. Annon igitur duodeni contractionem, ubi ductus penetrat, ad eundem coarctandum, vel ex toto intercludendum, ſufficere, ſatis veriſimile videtur? atque

eo

eo magis, quod Sydenham, " Icterum qui gradatim et ſponte decedit, ſaepe colicam hyſtericam excipere," teſtatur; et De Haen quoque, ſe " in multis colica pictonum laborantibus icterum vidiſſe," affirmat.

2do, Animi pathemata, ſanguinis ad externas partes impetum minuendi, et eundem ad partes internas augendi, virtute peculiari pollere notantur; et quoniam, ubicunque augetur ſanguinis quantitas, ibi copioſior neceſſario evadet ſecretio, nihil vetat quin aliquando bilis, ob iram copioſius ſecreta, in inteſtina deferatur, et, per vaſa lactea dein reſorpta, flavedinem inducat.

3tio, Cum animi affectus vehementiores, corporis munerum inſignem agitationem nunquam non concitent, minime fidem ſuperat, quin calculos prius in veſiculâ exiſtentes, in ductum communem aliquando detrudere queant.

Neque

Neque enim, aiunt hi, aliquid pro illâ opinione demonſtrat, opii vel aliarum rerum vi antiſpaſmodicâ gaudentium, adminiſtratio; certiſſime enim hujuſmodi medicamenta aeque, vel multo magis, prodeſſent, ſi inteſtinis ac ductui choledocho inhaereret ſpaſmus.

Hepatis affectiones fere omnes icterum saepius moviſſe, neminem quidem latet. Adeoque hujus viſceris inflammatio, &c. apud Boerhaave, inter cauſas excitantes jure habentur; minime vero illius explicatio admittenda, qui de hepatitide dicit: "Bilis generationem, ſecretionem, "excretionem, circulationem, actionem inver-"tit, icterum producit;" quiſquis enim, quae ſupra apud cauſam proximam adducantur, ſecum reputaverit, non tam ob laeſam hepatis ſtructuram, quam ob molem auctam, quâ ductus choledochus comprimatur, vel forſan ob ductum ipſum, inflammationem participantem,

adeoque capacitatem ejus multum coarctatam, icterum excitari, haud aegre perſpiciet.

Nec cuivis de hepatis aut partium vicinarum ſtructurâ, vel poſitione, jam certiori facto, quo hepatis ipſius, in eâ parte praeſertim quâ concavum eſt, vel glandularum lymphaticarum in Gliſſonii capſulâ ſitarum, vel etiam pancreatis ſchirrhus aut tumor, ductum communem comprimere, et eoſdem effectus producere queat, modus intellectu erit difficilis.

Sic enim in gravidis, vel a tumente utero, vel faecibus in colo inteſtino collectis, icterus interdum oriri notatus fuit.

Huc quoque referendi omenti et meſenterii tumores, necnon duodeni, a quâvis cauſâ orta, diſtenſio; in memoriâ enim habito, quam oblique per ejus tunicas penetret ductus, nemo certe

te negabit, quin ita diſtendi poſſit duodenum, ut ductus orificium omnino occludatur.

Infantes recens nati arquati interdum fiunt, quod meconio retento plerumque tribuendum; hoc enim viſcidum atque tenax, in duodeno tantâ exiſtere poteſt quantitate, ut bilis exitum omnino impediat.

Notandum vero, quod aliquando flavedine correpti fuerint infantes, dum faeces alvinae bilis abſentiam non modo non indicârunt, ſed vel multo praeter ſolitum flaviores, ſive virides, evaſerunt. Haec autem, ni fallor, icteri eſt ea ſpecies, quae bilis excretionem auctam in cauſam proximam ſibi vindicat.

Hic loci conſiderandae, quae in ductibus biliariis ſitae, obſtructiones, bilis excretionem impediant. Inter has vero plerumque annumerata fuit bilis ipſa, quae, ob remoram in cyſtide nimiam,

miam, adeo tenax interdum evadit, ut per ductus aegre tranſeat, et iter ad inteſtina obliquum nequaquam penetrare poſſit. Van Swieten ſe talem caſum vidiſſe affirmat: "Quandoque vidi "bilem," ait ille, "inſtar tenacis glutinis co-"haerentem, vomitu redditam fuiſſe, nunquam "poſtea redeunte ictero."

Cauſam vero longe frequentiorem eſſe calculos, in veſicâ felleâ natos, ex obſervationibus numeroſiſſimis, inter omnes conſentitur. De harum concretionum formatione nihil certi conſtat; quod autem mihi veri ſimillimum videtur, id poſtea, cum de cauſis praediſponentibus tractemus, in medium proferemus. Qualitates vero earum, et modum quo icterum inducant, interim explicare praeſtabit.

Calculi biliarii, quoad magnitudinem, figuram, &c. maxime inter ſe diſcrepant; unum memoravit Morgagni "qui cyſtim felleam non modo "implevit,

" implevit, ſed etiam admodum diſtenſit, et ali-
" um ſemiovo gallinaceo aequantem, quoſdam
" autem adeo minutos, ut in cyſti felleâ cujuſ-
" dam gladiatorii 3646 reperti ſunt calculi."
Hic quoque animadvertit, " globum calculoſum
" ℥ijſs ponderantem, qui ex cyſte nihil aliud in-
" cludente detractus, in 60 minores calculos ob-
" ſcure flavos, friabiles, ſingulos pentraedros, et
" ſcrupulum ponderis aequantes, deſciſſit."

Hae concretiones minus recte calculi denominantur; nihil enim lapidoſi iis ineſt. Guſtui ſunt perquam amarae; quaedam exterius cryſtallorum, ſpermatis ceti inſtar, prae ſe ferunt ſpeciem; frequentius autem opacae, fragiles, et ad inflammationem aptae, figurae aliquando rotundae, ſaepius vero anguloſae, reperiuntur; ſectae aliae nucleos, aliae autem nullos, exhibent.

Concretiones hujuſmodi icterum minime producturas, niſi bilis in inteſtina iter impedive-

rint;

rint; adeoque, dum cyſtidi vel etiam ductui cyſtico inhaereant, niſi eâ magnitudine fuerint quae ductum hepaticum quoque comprimat, hunc effectum vix daturas, ſatis conſtabit. Si autem, ob validam animi aut corporis commotionem, vel aliam quamvis cauſam, calculus in ductum communem protrudatur; quomodo propter hujus, ubi inteſtinum intrat, coarctationem ſubitam, ibi detineatur, viam occludat, et ſic cauſa evadat, omnibus facillime patebit.

Quoniam vero his calculis anguloſa, et omnino irregularis, plerumque adſit forma, etiamſi, initio forſan eam poſituram adeptae fuerint, quae bilis iter penitus occludat, et icterum inducat; attamen eorum ſitus, neque enim, eliminatis ipſis, adeo mutari poteſt, ut bilis tranſitum liberum ad tempus iterum ſinat, donec, ſede rurſus mutatâ, ductûs oppilationem denuo efficiat, et icterum de integro inducat: Si autem hae poſiturae ſaepius alternaverint, icterum quaſi periodicum

dicum exhibebunt, atque hoc modo fortaſſe explicanda ea icteri ſpecies, quae, utpote crebro occurrens, nullis tamen calculis eliminatis, ſpaſmo pendere putabatur.

Animi pathemata, ductus aut duodeni ſpaſmum inducendo, vel calculos detrudendo, vel etiam bilis ſecretionem augendo, icterum movere valent.

Huc quoque recenſenda occurrunt emetica et cathartica draſtica, quae, bilis ſecretionem nimis augendo, auriginem inducere notantur.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Ut cauſae adeo multiplices, et inter ſe quam maxime diſcrepantes, hunc morbum excitare poſſunt, eae quoque, quae corpus opportunum

reddunt,

reddunt, quantum de iis adhuc notum, aeque variae reperientur.

Imprimis autem, quoties hepar ſchirrhoſum inducat liquoris fermentati uſus immodicus, nemo eſt quin ſaepius obſervaverit; et quoniam hujus viſceris non ſchirrhus tantum, ſed plures quoque affectiones, icterum inducere ſoleant, cauſa praediſponens merito habetur ebrietatis conſuetudo.

Et cum in regionibus calidis, *e. g.* Indiâ Orientali, ad hepatis affectiones adeo inſignis notatur proclivitas, inter cauſas praediſponentes recte forſan annumeratur calor; eoque magis, quod alio quoque modo nocere videtur; bilis enim ſecretio et excretio aucta icterum interdum inducunt; quoties vero hae in regionibus ac tempeſtatibus calidis accidant, neminem certe latet.

Quod

Quod ad ſpaſmum attinet, ſive ductui ipſi, ſive inteſtinis inſit; quicquid mobilitati nimiae faveat, ad hujus acceſſionem proclivem aliquem facturum videretur; Sydenham enim, colicam hyſtericam icterum aliquando excitare, affirmat.

Cauſas calculorum formationi faventes, maximâ ex parte, forſan ignoramus. Quoniam vero plures, nec parvi nominis, auctores, ſe eos in provectioribus ſaepius vidiſſe, aſſeverent, quid vetat, quin iis aliquid fidei adhibeamus? Hoffman ſcribit, " rarius in hominibus florentis ae- " tatis, frequentius vero in ſenibus, atque in " foeminis crebrius quam in viris, reperitur." Van Swieten de hujuſmodi ictero dicit, " adul- " tos et in ſenium jam vergentes frequentius " corripit, et praecipue quidem illos, qui diu- " turno moerore afflicti, vel et memores iras diu " noctuque ſub pectore verſant; omnium maxi- " me ſedentariam vitam agentes, hinc literatis " frequens morbus." Haller " frequenter cal-

" culos veſicae felleae in reis diu carceri inclu-
" ſis," reperit.

Ex quibus omnibus, et hoc praecipue, exemplis, nonne eos, qui vitam deſidem degunt, vel animi pathematis ingratis premuntur, calculorum formationi quodammodo eſſe procliviores, omnino veriſimile videtur? Et fortaſſe hanc doctrinam quodammodo confirmat Van Swieten, qui dicit, " bilis enim retenta ſatis cito calculos
" producit, quod et obſervavi in bile, quam
" ſponte in vaſe vitreo ut putreſceret reliqueram; in fundo enim vaſis grumos calculoſos
" inveni."

Victus quoque ſiccior, ſi ex analogiâ quidquam repetere liceat, calculorum formationi aliquatenus favere videretur; hujuſmodi enim concretiones ſaepiſſime tempore hyemali, cum tali cibo potiſſimum victitant; rarius vero aeſta-

te,

te, cum recens gramen paſcuntur boves, iis adeſſe, plurium obſervata confirmant.

Siquidem bilis nimis ſpiſſa inter cauſas excitantes quoque annumerata fuit, quicquid ejus in cyſtide felleâ remoram faceſſat, et partis tenuioris reſorptionem adjuvet, cauſa praediſponens neceſſario evadet; adeoque Van Swieten, "hanc literatis ſedentariam vitam degentibus "haud infrequenter contingere," affirmat. Et inſuper Galenus, "veſicam felleam, id quod in "veſicâ urinariâ a retentâ nimis diu urinâ, ob"ſervatur, quaſi paralyticam fieri, nec commo"de poſſe, ſuarum fibrarum ope, bilem jam ſpiſ"ſiorem exprimere," notavit.

Secundum celeb. Boerhaave, febres intermittentes, cortice Peruviano praemature repreſſas, ſaepius excipit icterus.

Quid bonum illum ſenem ad hanc opinionem formandam

formandam induxit, nisi fortasse huic praestantissimo remedio, quae morbo ipsi potius tribuenda erant, vitia objecisset, equidem penitus ignoro. Hodie enim temporis, vix superest medicus, qui ab hujus medicaminis usu tales effectus unquam notavit. Ego saltem, licet in regione natus, ubi inter morborum frequentissimos jure habentur febres intermittentes, et cortex quam primum exhiberi solet, aliquid hujusmodi nunquam observavi.

DIAGNOSIS.

Si equidem chartulam amplificare expeterem, hic loci modum, quo icterus a chlorosi, vel febre flavâ Occidentali, vel etiam flavedine ex morsu venenato oriundâ, dignoscatur, dicerem; hae vero, praeter chlorosin, tum indole, tum signis, ab ictero ita penitus distant, ut diagnosis, in hâc

regione ſaltem, omnino ſupervacanea evaderet; et, quod ad illam quoque, non deſunt ſigna, quibus ab ictero nunquam non facillime dignoſcatur.

Imprimis, cum chloroſis foeminis cujuſdam aetatis fere propria videtur; ſi aegri vel aetas, vel certius ſi ſexus minus convenerit, medicus de morbi naturâ hallucinari nequit. Vel facto etiam, quod ſexus vel aetas ii ſint, qui chloroſi maxime ſunt proclives; attamen "corporis tu-"more molli," &c. faecum albidarum, urinae rubrae, et oculorum flavedinis abſentiâ, chloroſis ab ictero certiſſime diſcernetur.

Omiſſis igitur, utpote ſupervacaneis, omnibus aliis, quae ad icterum ab aliis morbis dignoſcendum adduci poſſent, ad indicia, quibus variae ipſius ſpecies inter ſeſe internoſcantur, exploranda animum potius advertam. Quiſquis enim ſecum reputaverit, quot et quam diverſae eum

inducere

inducere valeant caufae, cum doct. Van Swieten exclamabit, " quam varia quam multiplex fit " icteri idea, et quod idem nomine morbus, a " diverfiffimis producatur caufis; quarum ta- " men cognitio accurata tantam lucem adfert " curationi inftituendae; uti et ad formandam " prognofin circa facilem vel difficilem, poffibi- " lem vel impoffibilem, icteri fanationem."

In ictero a laefione organicâ, fcilicet ductus coarctatione aut offificatione, vel hepatis, partiumve vicinarum fchirrho, pendente, hypochondrii dolor vel nullus, vel lenior et magis obtufus ac diuturnus, plerumque evadit; flavedo femel adortâ raro refolvitur, nec per paroxyfmos redit, fed ab initio ingravefcere perftat; dyfpepfia infignior, et cachexia generalis, vel hydrops, denique eum comitantur.

Species funt quaedam, nempe a graviditate, alvi obftipatione, hepatitide, colicâ variâ, vel

bile

bile nimiâ in inteſtina delatâ, et exinde reſorptâ, originem ducentes, quarum cauſae adeo manifeſtae ſunt, ut eas hic loci omnino praeteream.

Reliquae ſpecies, a calculis, ſcilicet, bile viſcidâ aut ſpaſmo pendentes, aegrius forſan internoſcentur. In harum autem primâ, morbus per vices plerumque accedit, et illi, prae caeteris, ſaepius adeſt pyrexia, vomitus, et dolor epigaſtrii, praecipue poſt paſtum, intenſus ; et, ſub morbi finem, ſaepe concretiones bilioſae inter faeces dejiciuntur.

In ictero a bile viſcidâ oriundo, licet interdum per vices, icteri calculoſi inſtar, invadat, attamen ſingulis paroxyſmis pyrexia ſaepius ex toto deeſt, minus adeſt doloris, et potius gravitatis in epigaſtrio ſenſus ; neque calculorum dejectio morbi ſolutionem unquam comitatur. Hic vero notandum, quod neque hoc ſignum vel in ictero calculoſo ſemper occurrit.

Icterus

Icterus ſpaſmodicus quoque dolore omnino fere caret, et quo haec a ſpecie priori rite dignoſcatur, cauſam excitantem, et ſexum et temperamentum aegroti, noviſſe, ſemper multum juvabit. Si enim hyſteriae, vel aliis morbis ſpaſmodicis, vel graviori mentis affectui, ſupervenerit icterus, hunc ſpaſmo tribuere plerumque licebit.

PROGNOSIS.

Quantum a cauſarum diverſitate ſemper neceſſario pendebit haec, vix obſervare opus. Si laeſio organica pro cauſâ habeatur, morbi ſolutionem felicem vix ſperare oportebit.

Quod ad icterum a calculis oriundum, niſi aegrotus annis vel morbo infirmatus fuerit, exitum feliciorem plerumque denunciare licebit; hoc vero multo certius, ſi graviditati, meconio

retento, ſpaſmo, vel excretioni nimiae, tribuendus ſit.

Cum morborum aliorum, *e. g.* hepatidis, colicae, hyſteriae, &c. ſignum fuerit, non quidem de ictero, ſed de morbo primario, formanda erit prognoſis.

SYMPTOMATUM RATIO.

Languor univerſalis, et pruritus, a bile, nervos more inſolito afficiente, procedunt.

Dolor hypochondrii, calculi irritationi plerumque debetur.

Cutis ariditas, a deficiente perſpiratione plane exoritur.

Dyſpnoea, anxietas, vomitus, &c. a ſeſe invicem pendere videntur.

Dyſpnoea ab hypochondrii dolore proficiſcitur; hoc enim plenâ inſpiratione adaucto, quo minus liberum ſpiritum trahamus, inſtinctu quodam monemur. Anxietas ex hâc cauſâ praecipue originem ducit; ſanguinis enim mutatio in pulmone ſalutaris, ſimulque forsan ejus tranſmiſſio aliquatenus impedita, hujuſmodi oppreſſionem infandam, ad cordis ſcrobiculum, inducere poſſunt. Ad hoc quoque effectum dandum, haud parum confert ventriculus, crudo cibo, vel aëre ob digeſtionem pravam extricato, diſtentus, qui, et ipſe ſenſum moleſtum dabit, et mole ſuâ diaphragmatis deſcenſum impediet. Vomitus, partim nexui illi mirando ventriculum inter et alia cuncta abdominis viſcera, partim vero huic ipſo male ſe habenti, tribuendus.

Flavedo univerſalis, bili ſanguinis ſero permiſtae debetur; unde autem in oculis, prae caeteris, inſignior videatur, ſatis in aprico extat ratio. Bilis enim ipſa, quippe quae per ſanguinis ſero-

ſitatem

ſitatem pariter diffuſa, ad omnes corporis partes peraeque defertur; ſed, propter illorum tunicas tenues, ſimulque exilia, quae ſanguinem rubrum excludunt, vaſa, ibi citius ſeſe ſemper manifeſtabit. Urinae quoque, quae ex ſanguinis ſeroſitate praecipue conficitur, clare obſervatur flavedo. Ubicunque autem, vel vaſorum rubrorum copia, id quod in labiis fit, vel cutis adfuerint craſſior, ibi obſcurior ſemper reperietur flavedo.

Morbo jam inveteraſcente, bilis vel internam glandularum fabricam penetrat; quâ ratione ſemen, ſaliva, &c. amaritudine et flavedine tandem inficiuntur; quapropter autem mammarum duntaxat ſtructura, vitium generale effugere queat, me inſcium agnoſco.

Viſus depravatus, et cerebri flavedo, a bile oculorum humores atque corneam, et cerebrum intimum, pervadente, oriuntur. Verum, ob vaſorum

ſorum hiſce inſervientium exilitatem, bilis tinctura, non niſi in icteris pertinaciſſimis, ubi eorum laxitas et debilitas adſunt inſignes, vel ſanguinis fortaſſe craſis quodammodo deletur, huc uſque pervadit.

Foeces albidae, et alvus dura, bile abſente, quae huic ſtimulum, et illis colorem, impertiri ſolebat, explicandae.

Diarrhoeae interdum obſervatae rationem reddere neſcio; niſi forſitan haec quoque eidem cauſae debeatur; anne enim cibos, ob pravam digeſtionem, aequo diutius in inteſtinis commoratos, eam acrimoniam adepturos, ut inteſtina nimis ſtimulent, abſimile videtur?

INDICA.

INDICATIONES MEDENDI

Sunt duplices,

1*mo*, Caufas remotas amovere.

2*do*, Symptomata moleftiora mitigare.

Caufae tot variae, remediis aeque variis, amovendae. Imprimis ergo, fi ductûs, pancreatis, glandularum lymphaticarum, vel hepatis, laefione organicâ, oriatur icterus, ut aliquid remedium multum profuturum fit, magnopere vereor. Remediorum, vi obftructionis dirimendae gaudentium, primarium merito habetur *mercurius*; et licet mihi, ut ejus, in hepatis fchirrho, adminiftrationem fauftam compererem, nunquam contigerit; attamen eo imprimis utendum eft, utpote

utpote qui maximum beneficium pollicetur, omnium id genus quae hactenus nota fuerint; et quo maturius adhibitus fuerit, eo certius quicquid utilis ei insit, obtinebitur. Si enim obstructio diuturnior fuerit, monente Gregory ingenioso, haud absimile erit. quin vasorum cavitas tandem deleatur, adeoque remedia, quantumvis praestantia, frustra adhibeantur.

Cicuta, ob hujusmodi vim, a quibusdam multum effertur; atque, etiamsi eas virtutes egregias, quas huic ascripsit medicus Vindobonensis Stoerk, minime possideat; attamen, quoniam ipse, ni admodum fallor, ejus, in glandularum aliarum affectionibus, virtutem quandam saepius observaverim, ejus periculum semper faciendum, et haud inepte hujus, et mercurii conjungeretur administratio.

Sunt qui, *crystallis tartari* vim obstructionis solvendae insignem inesse, sibi persuasissimum

habent;

habent; necne vero aliquomodo deobſtruentes, niſi quatenus laxantes, evadant, experientiâ forſan adhuc comprobandum reſtat; ſed, quoniam lene catharticum, commodum atque tutum ſemper praebeant, medicorum attentionem certe merentur.

In ictero, ſpaſmo ſive ductûs ſive inteſtinorum oriundo, a remediis antiſpaſmodicis, *moſcho*, ſcilicet, *caſtoreo*, *foetidis*, *aethere*, *opio*, &c. hoc vero praecipue, plurimum levaminis accipietur.

Aurigo, graviditate faecum accumulatione, vel meconio retento, prognata, remediis laxantibus tractanda erit; horum vero mitiſſima gravidis et infantibus adminiſtrare oportebit.

Si bilis viſcida icterum excitaverit, haec remediis emeticis et catharticis, quae ductum emul-

geant,

geant; et bilis ſecretionem adaugeant, optime exprimetur.

Calculos duplici modo amovere, ſolvendo nimirum, vel mechanice ejiciendo, conati ſunt medici. Ad ſolutionem efficiendam, plurima laudata fuerunt remedia; horum vero nonnulla, utpote omnino futilia, hic ex toto praetermittenda.

Medicamenta vero ſolventia quod attinet; quiſquis ſecum reputaverit, quod, antequam ad calculos ipſos devenerint, totam maſſam ſanguinis, et quidem totum corpus, neceſſario percurrendum eſt, is facile perſpiciet, horum omnium effectus valde fore exiguos, atque incertos.

Boerhaave, hypotheſi ſuae inſervire cupiens, viribus *ſaponis* ſolventibus multum tribuere voluit; hic vero ictero minime convenire videtur; omiſſo enim, quod huic ac cunctis aliis hujuſmodi

modi remediis eadem objicienda restant; cum talis sit ejus constitutio, ut acidis quibusvis in partes suas componentes illico redigatur, et cum in ictericorum ventriculis aliquid plerumque insit acoris, in elementa pristina necessario resolvetur; quo fit ut in ventriculo, jamjam nimis gravato, olei rancidi et concoctu difficillimi extricetur quantitas, et adeo ingravescat dyspepsia; dum altera saponis pars, acido jam conjuncta, remedium a sapone quam maxime diversum, sal medius scilicet, evadat. Atque profecto, siquid unquam profuit sapo, id ex alkali ejus, non calculum solvente, sed ductûs orificium emulgente, et acorem quoque sorbente, advenire, et ex hoc puro, quam cum oleo commisto, potius accessurum, mihi satis verisimile videtur.

Alterum Boerhaavii remedium est, victus ex herbis confectus; et quidem, licet hic subsidio haud ita valenti sit, attamen quoniam plures bene meriti auctores, eum saepius profuisse attestantur;

tantur; et praeterea calculi hujusmodi boves tum praecipue infestant, cum herbis minus pascuntur; quid vetat quin, talem victum arquatis, et iis praesertim qui diathesin quasi ictericam contraxerint, si modo remediis idoneis inflationi et fermentationi obstare caverint, utilem fore credamus? Atque enimvero, si vitam sedentariam horum formationi aliquid conferre concedatur, agitatio modica ipsorum solutioni favere appareret. In universum vero, omnia remedia, ad calculos solvendos proposita, admodum dubia et debilia videntur.

E remediis calculorum expulsioni faventibus, praecipua sunt *emetica* et *cathartica*; quorum utraque, illa autem imprimis, vi adeo insigni bilis secretionem augendi, pollent, ut huic consilio explendo optime accommodata videantur. Quoniam vero vomitionis actio ipsa, toti corpori, et partibus potissimum diaphragmati vicinis, adeo vehementi sit stimulo, ea caute adhibenda.

Ubicunque

Ubicunque igitur urgeat dolor, vel aeger plethoricus ſit, ſanguinem prius mittere, quo inflammationi obſtetur, et emetica vel mitiora, vel nulla, praecipere juvabit; quoniam horum actio calculum ita non eliminaret, ut eum conſtrictiorem potius redderet; et longe tutius opium, balneum tepidum, hypochondrii fotus, et aquae tepidae lotiones largas, praecipiemus; hae vero, ob hepatis et coli vicinitatem, quaſi ad partem ipſam applicatio habendae.

Cathartica quoque, ductum emulgendo, calculos eliminare valent; ſed eorum adminiſtratio eandem fere attentionem, ac emeticorum, ſibi vindicat.

Celeberrimus et peringenioſus ille Petit, alium calculos educendi, veſiculae felleae lithotomiâ, modum excogitavit; quantumvis autem ſpecioſi prae ſe ferat hic, re ipſâ exerceri vix unquam oportet; non modo enim deſunt, calculorum in

veſicâ

veſicâ exiſtentium, indicia certa; ſed fac etiam ea adeſſe, tamen operatio ipſa non ſine ſummo diſcrimine ſuſciperetur; niſi enim veſicula quovis caſu peritonaeo accreverit, quod nunquam pro certo praedici poteſt, aër abdominis cavitati irrueret; hujus vero periculum neminem latet.

Icteri a bile nimiâ in inteſtina delatâ orti, nulla fere medicamenta, niſi diluentia mitiſſima, &c. poſtulabunt.

Altera indicatio ad ſymptomata ſublevandæ ſpectat, quorum praecipua ſunt, hypochondrii dolor, vomitus, concoctio prava, et alvi adſtrictio. Cum dolor adſit ingens, praemiſſâ, ſi opus fuerit venaeſectione, fotus hypochondrii, et opium feliciſſime adhibebuntur; neque enim hoc dolorem ſolummodo levabit, ſed irritationem, adeoque contractionem, minuendo, calculi deſcenſum expediet. Vomitus etiam, utpote nexui ventriculum inter et hepar, partim imputandus, huic

quoque

quoque remedio ſaepiſſime cedet, eoque certius, ſi epigaſtrio ſimul adhibeantur fotus, vel rubefacientia. Si quando autem ventriculi ipſius affectioni potius aſcribendus fuerit vomitus, illius ſublevatio hunc plerumque auferet. Alvi torpor et prava concoctio a bile abſente plane procedunt; quibus ut obſtarent, ſatis quidem ſpecioſe, alii bilem bovinam, alii vero cujuſvis amari infuſum, hujus loco ſubſtituere propoſuerunt; ſed laxativum aliquod mite, rheum, ſcilicet, qui, quâ amarus, inteſtinorum tonum adaugeat, vel magneſiam uſtam, quae acorem ſorbeat, vel utrumque conjunctum uſitatius adhibent medici.

TANTUM.